

C. divisa Huds., *C. supina* Wahl., *C. nitida* Host., *Aegilops cylindrica* Host., *Triticum cristatum* Schreb.

Eme jellemző adatokból kitűnik, hogy Székesfehérvár környékének nincsen egyetlen egy olyan vadon termő edényes növényfaja sem, mely Budapest határában, vagy annak közvetlen környékén szintén nem volna otthonos. Kitűnik egyszersmind az is, hogy növényföldrajzi szempontból városunk környékének növényvilága hazánk flórájának abba a keretébe illik teljesen, a melyet *pannoniai*, vagyis *pannonhalmi flóraidéknek* szokás nevezni.

Hollós László: A hazai *Scleroderma*-fajok szétválasztása.*

(Egy eredeti táblával.)

A pusztáinkon gyakori *Scleroderma Corium* Grav.** helyesen a *Mycenastrum* genuszba tartozik*** és így hazánkban a következő *Scleroderma*-fajok teremnek: *Scl. vulgare* Fr., *Scl. Ceba* Pers., *Scl. Bovista* Fr., *Scl. verrucosum* Pers. E fajokat egymástól elválasztani nehéz, mert közelről rokonok egymással; a sötét, majdnem fekete spóráiknak az alakjára és a méreteire bajos támaszkodni, mivel gyakran ugyanazon példánynak a spórái is nagyon eltérők.

Tulasne† a *Scl. vulgare*, a *Scl. Bovista* és a *Scl. verrucosum* fajokkal behatóan foglalkozván, azt írja (p. 8): »Mindazonáltal, hogy ez a három faj nézetem szerint nagyon nehezen különböztethető meg, nem merek magamnak hízelegni azzal, hogy hibátlanul sikerült azokat meghatároznom«.

Mivel láttam, hogy kiváló mycologus-októl cserébe kapott *Scleroderma*-fajok is gyakran tévesen vannak meghatározva és az exsiccata-kra sem lehet támaszkodni, különböző módon próbáltam jó eredményre jutni. Az érett *Scleroderma*-fajok sötét spóráit marószerekkel törekedtem világosra változtatni és e célból legjobban vált be a kálilúg. Már több évvel ezelőtt észrevettem, hogy a tárgylemezen levő sötét spóratömeg, kálilúggal megcsöppentve világosabb lesz és ekkor mikroszkóppal nézve, egyes *Scleroderma*-fajok spóráin recze mutatkozik, más fajoknál reczétetet nem láthatunk, csak a spóra belsejében csepp csillámlik át. Ezt a körülményt törekedtem felhasználni a hazai *Scleroderma*-fajok szétválasztásakor és sok lelőhelyről származó példányt vizsgáltam meg a következő módon.

A tárgylemezre helyezett spóratömeget vízzel megnedvesítvén, kálilúggal megcsöppentem és miután a fedőlemezzel szétdörzsölöm, csakhamar a mikro-

* A növényteni szakosztálynak 1901. évi márczius 27-iki ülésén előterjesztette M á g o c s y - D i e t z S á n d o r.

** Graves. in DUBY, Bot. Gallicum, 2, p. 892.

*** Mycenastrum Corium Desvaux, in Ann. d. Sc. Nat. sér. 2. T. XVII, p. 143.

† Tulasne, De la fructification des *Scleroderma*, comparée à celle des *Lycoperdon* et des *Bovista*, in Ann. d. Sc. Nat. sér. 2. T. XVII, p. 5—18, Pl. 1, 2.

szkóp alá teszem. Kálilúggal megnedvesítve a *Scl. vulgare* és a *Scl. Bovista* spóráinak a felszínén reczélet mutatkozik, a *Scl. Cepa* és a *Scl. verrucosum* spóráinak a felszínén recze nem látszik. A fajok szétválasztására szolgáljanak a következők.

A *Scleroderma vulgare* Fr. gleba-ja kezdetben hófehér, átvágva rózsaszínű lesz, érett korában koromfekete, lila árnyéklattal és fehér tráma-rostokkal márványozott, később zöldes szürke. Spórái gömbölyűek, sötétek, durva tüskékkel, 7—12 μ átmérővel. *Kálilúggal kezelve, felszínükön reczélet mutatkozik.*

Főjellemei ezenkívül: halavány ockerszínű peridiuma igen vastag, kemény, tetején többnyire pikkelyesen összerepedezett.

Ide tartozik a New-Yerseyből ismeretes *Scl. flavidum* Ell. et Evrh.* mely a jellemzés szerint a *Scl. vulgare*-től földalatti fejlődésével és a fölrepedési módjával különbözik. Kaptam Ellis-től.

A *Scleroderma Cepa* Pers. gleba-ja kezdetben hófehér, átvágva rózsaszínű lesz, érett korában koromfekete, lila árnyéklattal és fehér tráma-rostokkal márványozott, később szürke, fekete-lila árnyéklattal. Spórái gömbölyűek, feketések, tüskések, 8—10 μ átmérővel. Tüskéi rendszeren hegyesek, finomabbak, kisebbek mint a *Scl. vulgare* tüskéi és a *kálilúggal megcsöppentett spóráknál reczélet nem mutatkozik.* Ha az anyag friss, vagy nem nagyon régi, kálilúggal a spórák belsejében egy csepp látható.

A főntebbieken kívül fő jellemei: a gömbölyded, vörösbarna, többnyire sima, frissen nagyon vastag peridium szárazon vékonyra zsugorodik.

Eme gombát a legtöbb mycologus a *Scl. vulgare*-vel téveszti össze. A kálilúggal kevert spórák révén a két faj könnyen választható el egymástól.

A *Scleroderma Bovista* Fr. spóratömege olajbogyó-barna, tráma-ja sárga és így gleba-ja zöldesnek látszik. Spórái gömbdedek, durva tüskékkel, 10—13 μ átmérővel, sötétebbek és valamivel nagyobbak mint a *Scl. vulgare* spórái. *Kálilúgtól világosabbakká lesznek és felszínükön reczélet mutatkozik.* Figyelmesen nézve, néha kálilúg nélkül is láthatjuk eme reczéket. Noha spórái átlag 10—12 μ átmérőjűek, mégis egy-ugyanazon, kivált félig érett példányban a spórák átmérője 6—14 μ között is ingadozhatnak. Spóráinak átmérője Saccardo** és utána Winter*** szerint 14—15 μ , Masseur† szerint 10—13 μ .

Fő jellemei ezenkívül: a sárgás, vékony, puha peridium később rideg és törékeny lesz, olajbogyó-barna spóratömege sárgás tráma-erekkel márványozott.

Ezen jellemeit figyelembe véve, könnyen megkülönböztethetjük a *Scl. vulgare*-től, mellyel spóráinak a reczéletével egyezik.

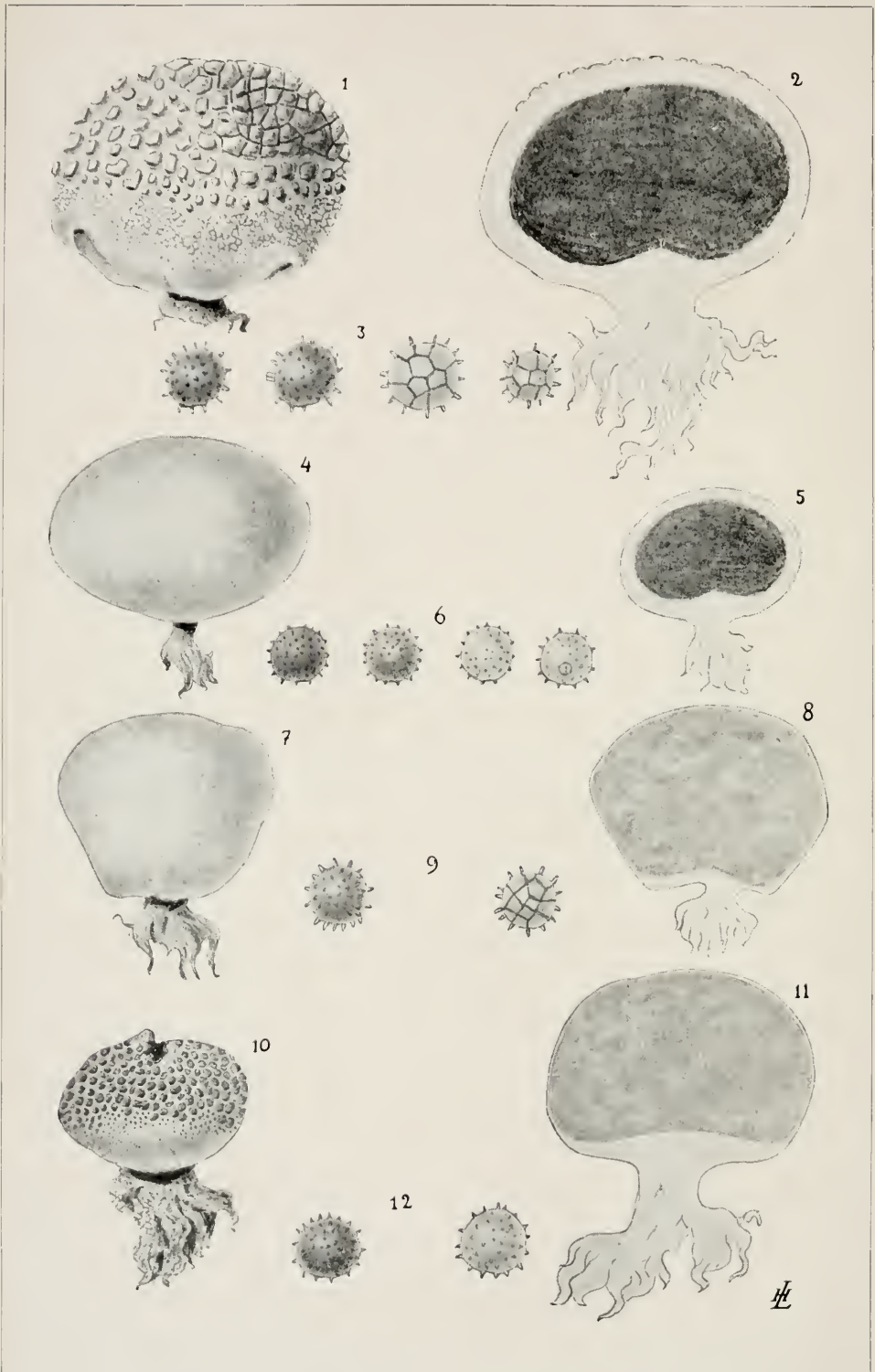
A *Scleroderma verrucosum* Pers. gleba-tömege umbra-barna, fehéres tráma-erekkel. Spórái gömbölyűek, erősen tüskések, sötétek, 10—13 μ átmérővel.

* Ellis et Everhart, Journ. Mycol. 1875, p. 88. Saccardo, Syll. Fung. VII. p. 139.

** Saccardo, Sylloge Fung. VII. p. 135.

*** Rabenhorst-Winter, Krypt. Fl. p. 889.

† Masseur, Monogr. Brit. Gastrom. p. 51.

Spórái nagyságra nézve egyezők a *Scl. Bovista* spóráival, de *kálilúggal felszínökön rezészetel nem mutatnak*, csak tüskéiket láthatjuk tisztában.

Fő jellemei ezenkívül: az ockerszínű vékony peridium felső részén rendszeren pikkelyekkel fedett, gleba-tömege umbrabarna, fehéres trama-erekkel.

A tábla magyarázata.

Scleroderma vulgare Fr.

1. Egy pikkelyes példány természetes nagyságban.
2. Friss példány a közepén átmetszve.
3. Négy spórája; az első kettő vízben, a két utolsó kálilúgban.

Scleroderma Cypa Pers.

4. A gomba természetes nagyságban.
5. Friss példány a közepén átmetszve.
6. Négy spórája; az első kettő vízben, a két utolsó kálilúgban.

Scleroderma Bovista Fr.

7. A gomba természetes nagyságban.
8. Friss példány a közepén átmetszve.
9. Két spórája; az első vízben, a második kálilúgban.

Scleroderma verrucosum (Bull.) Pers.

10. Kicsiny példány, természetes nagyságban.
11. Közepes példány a közepén átmetszve.
12. Két spórája; az első vízben, a második kálilúgban.

Megjegyzés. A rajzok hazai példányokról készültek. A spórák 480-szoros nagyítással és prizmával vannak vetítve, de nem a mikroszkóp asztalkájának, hanem talpának a síkjába és így az adott nagyítás számánál jóval nagyobbak.

Thaisz Lajos: Florisztikai adatok Csanádvármegyéből.*

Az alföldi megyék közül Csanádmegye bizonyára egyike a florisztikai szempontból legkevésbé átkutatott vármegyéknek. Legtöbb adatot egy szorgalmas vidéki szakértársunk: Halász Árpád szolgáltatott, a ki Makó város környékéről 556 féle növényt sorol elő az ottani polgári leányiskola 1888/89. évi Értesítőjében.

Bánhegyes vidékéről néhai Gremspurger József 170-féle növényt gyűjtött. Ezeket Borbás Vincze tette közzé »Közlemények Békés- és Biharvármegyék flórájából« című dolgozatában. Simonkai Lajos »Aradmegye és Arad sz. kir. város természetrajzi leírása« című művében vagy 18-féle csanádmegyeci növényről is megemlékezik, nagyobbára Mezőhegyes vidékéről. Nem lehetetlen, hogy az irodalom szorgosabb kutatása után egyéb adatok is elő fognak kerülni e megyére nézve. Én 1899. évi augusztus 21-től szeptember hó 20-ig tartózkodtam Battonyán és Földeákon; ez alkalommal 221

* Előadta a szerző a növényteni szakosztálynak 1902. évi márczius 12-iki ülésén.